

Natura 2000-handleplan 2016–2021

2. planperiode

Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg

Natura 2000-område nr. 16
Habitatområde H16

Fuglebeskyttelsesområde F8, F12, F13, F19 og F20

Kolofon

Titel: Natura 2000 handleplan

2. planperiode 2016 – 2021

Natura 2000-område nr. 16

Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg

Udgiver: Thisted Kommune, Vesthimmerlands Kommune, Jammerbugt Kommune og Morsø Kommune

År: 2017

Forsidefoto: Udsigt til Livø fra Rønbjerg. Fotograf: Per Egge Rasmussen

Kort: © 2014 Pitney Bowes Software Inc.

Må citeres med kildeangivelse

Morsø Kommune
Teknik og Miljø
By og Landskab
Jernbanevej 7
7900 Nykøbing Mors
mail: teknikogmiljo@morsoe.dk

Jammerbugt Kommune
Vækst og Udvikling
Vand og Natur
Lundbakvej 5
9490 Pandrup
mail: vu@jammerbugt.dk

Vesthimmerlands Kommune
Teknik – og Økonomiforvaltning
Landbrug og Natur
Frederik IX's Plads 1
9640 Farsø
mail: natur@vesthimmerland.dk

THISTED KOMMUNE

Thisted Kommune
Plan- og Miljøafdelingen
Vandløb – og natur
Kirkevej 9
7760 Hurup
mail: teknisk@thisted.dk

Indholdsfortegnelse

Resumé	4
Baggrund	5
Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan	7
Behov for indsatser	11
Indsatser fordelt på aktør	13
Prioritering af den forventede indsats.....	15
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	16
Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner	18
Bilag 2: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag.....	25

Resumé

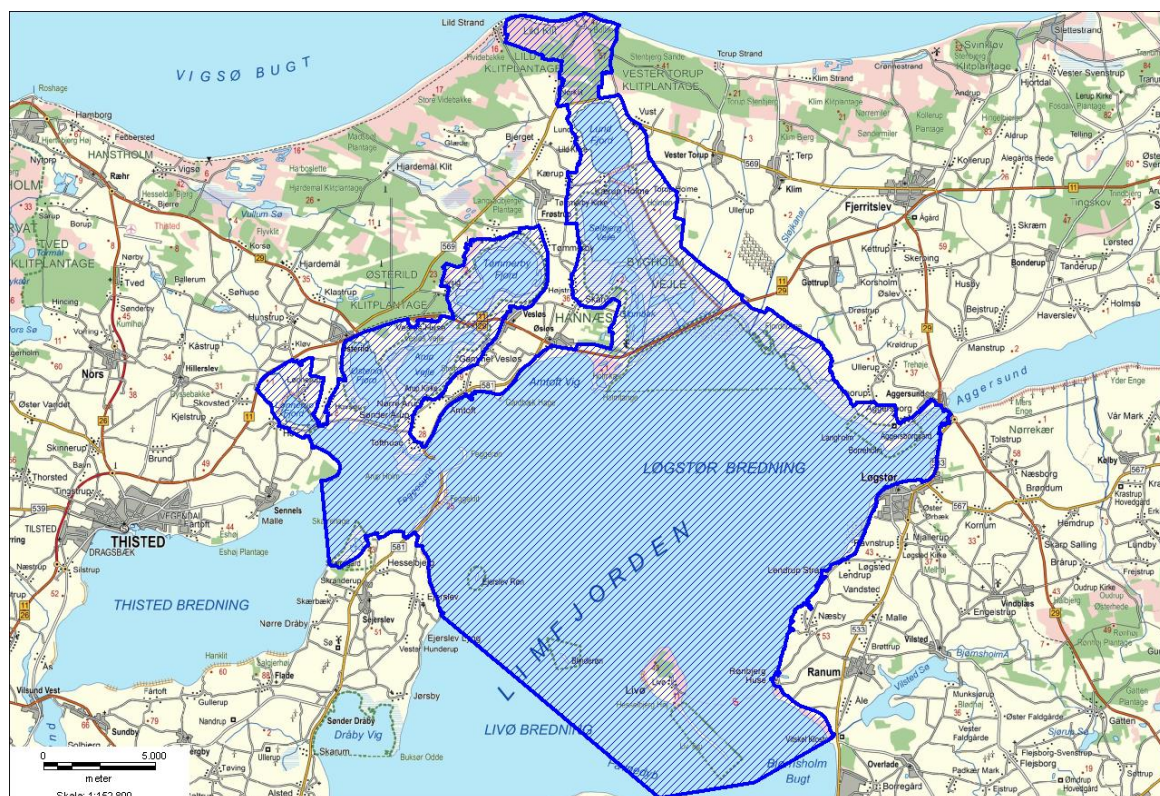
Natura 2000-område nr. 16 Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg består af ét habitatområde (H16) og fem fuglebeskyttelsesområder (F8, F12, F13, F19 og F20). Området dækker geografisk arealer i Jammerbugt Kommune, Vesthimmerlands Kommune, Thisted Kommune og Morsø Kommune. Området er på ca. 44.786 ha, hvoraf ca. 70 % er fjord, og ud af det resterende areal er ca. 1.492 ha statejet.

Handleplanen for Natura 2000-område 16 Løgstør Bredning, vejlerne og Bulbjerg beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021.

Målet er at bevare og fremme de naturtyper og arter, som området er udpeget for at beskytte. Dette område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af store sammenhængende områder med kyst- og havnaturtyper og de dertil knyttede yngle- og trækfugle.

Indsatsen i denne planperiode er rettet mod en sammenbinding af spredte naturtypeforekomster, pleje af hederne samt bekæmpelse af ikke-hjemmehørende arter. Stat og kommuner skal endvidere være særlige opmærksomme på naturtyperne strandeng, kalkoverdrev, surt overdrev, kildevæld, elle- og askeskov samt arterne damflagermus, almindelig ryle, dværgmåge, plettet rørvagtel, brushane, sortterne, kortnæbbet gås, lysbuget knortegås, pibesvane, sædgås, grågås, krikand, pomeransfugl, sangsvane og pibeand som alle har en væsentlig forekomst i området og er i tilbagegang.

Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (tidligere NaturErhvervstyrelsen).

Figur 1: Den blå skravering viser udstrækningen af Natura 2000-område nr. 16. Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg

Baggrund

Naturstyrelsen (nu Miljøstyrelsen), har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2016–2021. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens [hjemmeside](#).

Natura 2000-planerne 2016-2021 har fokus på:

- Sikring af naturpleje
- Færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2010-2015
- Sammenhæng i naturen
- Levesteder for ynglefugle og bekæmpelse af invasive arter.

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Thisted Kommune, Vesthimmerlands Kommune, Jammerbugt Kommune og Morsø Kommune på grundlag af Natura 2000-plan for område nr. 16 Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages dog af Miljøstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Skovhandleplaner 2010-21 gælder således fortsat. Kommunerne og Miljøstyrelsen er hver især ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af år 2021.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-område, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne drifts- og plejeplaner. Naturstyrelsen Thy og Naturstyrelsen Himmerland ønsker selv at udarbejde drifts- og plejeplaner for egne arealer, og resuméer af disse planer kan ses i bilag 1. Herudover indgår denne drifts- og plejeplanlægning for offentlige arealer kun i handleplanens tabel 6.

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 1251 af 29. september 2016 med senere ændringer), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevarerministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandområdeplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Biogeografiske regioner

Natura 2000 område nr. 16 har arealer i to biogeografiske regioner, den kontinentale og den atlantiske biogeografiske region. Staten skal indberette oplysninger om gunstig bevaringsstatus for alle naturtyper og arter til EU. Det gøres for hver biogeografisk region. Statens Natura 2000 plan for område 16 forholder sig ikke til de biogeografiske regioner. Derfor er der heller ikke taget hensyn til det i denne handleplan.

Strategisk Miljøvurdering

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (lovbekendtgørelse nr. 1533 af 10. december 2015). For samtlige statslige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering. Handleplanerne har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i de miljøvurderede Natura 2000-planer. Da handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, har kommunerne truffet afgørelse om, at der ikke er behov for en fornyet miljøvurdering.

Figur 2: Udsigt over Bygholm Vejle. I baggrunden ses græssende kreaturer. Fotograf: Jens Kristian Uhrenholt

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Tabel 1. Følgende projekter er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler:

Kommune	Indsats	Areal
Vesthimmerlands Kommune	Hegning og etablering af afgræsning på strandeng	70,3 ha realiseret
Morsø Kommune	Rydning af kalkoverdrev	4,5 ha realiseret

Tabel 2. Følgende projekter er finansieret gennem landdistriktsmidler og er faciliteret af kommunerne:

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Thisted Kommune	Hegning og afgræsning		7,9 ha realiseret
	Etablering af optimale vandstandsforhold - tekniske forundersøgelser		93,7 ha gennemført 113,1 ha igangsat
	Etablering af optimale vandstandsforhold - ejendomsmæssige forundersøgelser		43,3 ha gennemført 113,1 ha igangsat
	Etablering af optimale vandstandsforhold - realisering		43,7 ha planlagt
Morsø Kommune	Pleje af græs- og naturarealer	175 ha realiseret	70 ha realiseret
	Hegning	175 ha realiseret	70 ha realiseret 124 ha oplyst om ordningen
	Rydning		59 ha oplyst om ordningen
Vesthimmerlands Kommune	Pleje af græs- og naturarealer		162,8 ha oplyst om ordningen
Jammerbugt Kommune	Hegning og afgræsning		76 ha realiseret

Tabel 3. Der er iværksat følgende Life-projekter:

Thisted Kommune	Life Riggilde (Restoration and conservation of petrifying springs) (2015 – 2020). Hovednaturtype: Riggær (7230) og Kildevæld (7220)
------------------------	---

Ud over de ovennævnte indsatser har kommunerne søgt at gennemføre Natura 2000-handleplanen gennem følgende tiltag:

Thisted Kommune:

- Orientering om Natura2000-handleplaner til generalforsamling i Vejlernes Lodsejerlav marts 2013. Herunder oplysning om de forskellige tilskudsmuligheder.

Jammerbugt Kommune og Vesthimmerlands Kommune:

- Kommunen oplyser om Landbrugs- og Fiskeristyrelsens tilskudsordninger på kommunens hjemmeside

Tabel 4. Samletabel over kommunernes realiseret indsats i 1. planperiode

Forventede metoder og forvaltningstiltag	Skønnet behov for indsats iht. Handleplan 2010-2015	Realiseret	Til opfyldelse af retningslinje*
Lysåbne naturtyper:			
Rydning af uønsket opvækst	Op til 167 ha	4,5 ha	1.3, 1.9
Forbedring af hydrologi	Op til 40 ha	0 ha	1.2, 1.6
Græsning, høslæt, afskrælning eller afbrænding	Op til 1166 ha	399,2 ha	1.3, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 4.1, 4.2
Ny habitatnatur:			
Udvidelser af naturtyper	Ca. 59 ha	0 ha	4.1, 4.2

* Se generelle og konkrete retningslinjer i den Statslige Natura 2000-plan for perioden 2010-2015.

Ændring af habitatnatur i 1. handleplan i forhold til nyeste DEVANO kortlægning¹

I 2010-2011 blev der gennemført en ny og mere detaljeret kortlægning af habitatnatur i samtlige Natura 2000-områder. Handleplanen for 1. planperiode (2010-2015) bygger på kortlægningen fra 2004 – 2006. Da der er sket en del ændringer mellem de to kortlægninger, har det betydet, at nogle af de planlagte tiltag i 1. planperiode enten ikke har kunnet gennemføres eller, at der ikke har været det først vurderede behov. For Natura 2000-område nr. 16 Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg var der i 1. planperiode vurderet at arealet med habitatnatur kunne øges med ca. 59 ha fordelt på 40 ha rigkær, 7 ha kalkoverdrev og 12 ha surt overdrev. Nedenfor er det beskrevet, hvilken betydning den nye kortlægning har haft for de enkelte kommuner.

Morsø Kommune:

I Morsø Kommune var det målsat at øge arealet med habitatnatur med 2,5 ha. Arealet med kalkoverdrev er øget med 3 ha, arealet med surt overdrev er øget med 3 ha mens arealet med rigkær er øget med 3,3 ha. Øvrige naturtyper som strandvold med flerårige planter, strandvold med enårige planter, kystklint, klitlavning, tør hede og kildevæld er nye naturtyper i Natura 2000 området i Morsø Kommune. Disse nye naturtyper, hvoraf flere er prioriterede naturtyper, er opstået på bekostning af naturtypen strandeng, der er gået tilbage fra 61 til 43,2 ha. En del af ændringen tilskrives en mere detaljeret kortlægning i den seneste basisanalyse.

¹ Tallene i dette tekststykke omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner.

Jammerbugt Kommune:

I handleplanen for 1. planperiode var målet at øge arealet med ca. 1 ha ny natur i Jammerbugt Kommune. Der er ikke udført en indsats, men der er kortlagt 4 stk. rigkær på samlet 1,4 ha i den nye kortlægning, mens der ingen kortlagte rigkær var i den første kortlægning.

Vesthimmerlands Kommune:

I første planperiode var målet at øge arealet med kalkoverdrev med ca. 7 ha og surt overdrev med ca. 12 ha. Hovedparten af arealet skulle være i Vesthimmerlands Kommune (17 ha). Det er ikke sket. I basisanalysen inden 1. planperiode var arealet af kalkoverdrev angivet til ca. 77 ha i Vesthimmerlands Kommune, mens tallet i basisanalysen for anden planperiode er 58 ha. Hovedårsagen til faldet i udbredelsen af habitatnaturtypen kalkoverdrev er, at Naturstyrelsen ved kortlægningen i 2010 ændrede en del arealer til habitat naturtypen kystklint. Da stort set alle potentielle arealer for kalkoverdrev nu er en anden habitatnaturtype, så er det ikke muligt at øge arealet, som det ellers var planlagt.

For surt overdrev er der potentielle private arealer, men indsatsen i 1. planperiode var baseret på frivillighed, og der er endnu ikke indgået aftale om at lade landbrugsarealer overgå til natur.

Thisted Kommune

I første planperiode var det for Thisted Kommune planlagt, at der skulle ske en udvidelse af naturtyperne rigkær og kalkoverdrev på sammenlagt ca. 38,5 ha. Ved den nye kortlægning er arealet med rigkær øget med 15 ha, arealet med kalkoverdrev er faldet med ca. 3 ha og surt overdrev er faldet med ca. 1 ha. De steder, hvor der er sket et fald i antallet af ha, er det overvejende sket til fordel for andre naturtyper, og ikke fordi at arealerne er faldet ud af kortlægningen. Arealet hvor det er muligt at lave ny natur, er derfor generelt blevet mindre, uden at der er sket en decideret indsats. Thisted Kommune vil i 2. planperiode arbejde på en indsats der skal øge arealet af habitatnatur på de resterende ha.

Opsummering:

Fra 1. til 2. basisanalyse er arealet af registrerede rigkær forøget med 20 ha til 67 ha, og desuden har Morsø Kommune forøget arealet med rigkær med 3 ha i 1. planperiode. Med Life Riggilde (se tabel 5) er der mulighed for at forøge arealet af rigkær med op til 30 ha i 2. planperiode. Dermed vil det være muligt at nå det samlede mål fra 1. planperiode på 40 ha.

Fra 1. til 2. basisanalyse er arealet af registrerede kalkoverdrev faldet med 19 ha, der som nævnt skyldes registrering af yderligere habitatnaturtyper. Morsø Kommune har ryddet 3 ha til kalkoverdrev, og der kan måske etableres op til yderligere 2 ha i 2. planperiode (tabel 5), men målet fra 1. planperiode kan ikke realiseres.

Surt overdrev er fra 1. til 2. basisanalyse registreret på yderligere 2 ha. Desuden har Morsø Kommune forøget arealet med 3 ha. Der findes ca. 8 ha kystnær sandmark i Vesthimmerlands Kommune, der potentielt kan udlægges til surt overdrev, hvis der kan indgås en aftale med lodsejeren. I Jammerbugt Kommune er det muligt at udvide arealet med surt overdrev eller sammenbinde kortlagt surt overdrev med beskyttet surt overdrev som ikke er kortlagt. Indsætserne kræver at der kan indgås aftale med lodsejer og i forhold til sammenbinding forudsættes at der kommer en målrettet tilskudsordning til sammenbinding af natur. Derved kan målet fra 1. planperiode opnås i denne planperiode.

Arealet af strandeng er fra 1. til 2. basisanalyse forøget med 749 ha. Det opvejer til fulde, at der tilsyneladende ikke er taget højde for den voldsomme kysterrosion af vestvendte strandenge i Vesthimmerlands Kommune nord for Løgstør. Fra 2006 til 2016 er der forsvundet ca. 57 ha strandeng i Vesthimmerlands Kommune. 2. basisanalyse viser strandeng op til 175 m ud i Limfjorden, hvor tabet har været størst.

**Figur 3: Brushane er en af arterne på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområderne F13 og F20.
Fotograf: Jytte Hansen**

Indsatser gennemført på offentlige arealer

Naturstyrelsen har gennemført 37 indsatser i dette Natura 2000 område i perioden 2010-2015. Disse indsatser består af en række plejetiltag, herunder konvertering af skov til lysåbent natur, rydning af læhegn og vedligeholdende pleje med fjernelse af nåleopvækst, på et areal der udgør i alt 134 ha. Disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger og har været til gavn for arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget. En mere konkret redegørelse af Naturstyrelsens indsats kan ses på Naturstyrelsens [hjemmeside](#).

Figur 4: Bulbjerg Klint. Fotograf: María Bartolomé Criado

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for område nr. 16 Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg, beskriver de konkrete mål for indsatsen. Den statslige Natura 2000-plan inkl. indsatsprogrammet kan ses på Miljøstyrelsens [hjemmeside](#), mens naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget fremgår af bilag 2. På baggrund af dette har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor handleplanen for planperioden 2010-2015 ikke er gennemført i sin helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Tabel 5. Behov for forvaltningstiltag for naturtyperne*

Forventede forvaltningstiltag og metoder		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne** naturtyper	Rydning af uønsket opvækst	4,5 ha	Op til 77,7 ha***	Op til 82,2 ha
	Forbedring af hydrologi		Op til 455 ha***	Op til 455 ha
	Græsning/høslæt/afbrænding	2378 ha	Op til 233,2 ha***	Op til 2611,2 ha
	Bekæmpelse af invasive arter	0,5 ha	Op til 25,4 ha	Op til 25,9 ha
Skovnaturtyper uden fredskovspligt****	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	-	Op til 7 ha	Op til 7 ha
Sammenbinding af naturtyper*****	<i>Rigkær</i>	-	Op til 104,8 ha	Op til 104,8
	<i>Strandeng</i>	-	Op til 2 ha	Op til 2 ha
	<i>Surt overdrev</i>	-	Op til 1 ha	Op til 1 ha
Ny habitatnatur	<i>Kalkoverdrev</i>	-	Op til 2 ha	Op til 2 ha
	<i>Surt overdrev</i>	-	Op til 8 ha	Op til 8 ha
	<i>Rigkær</i>	-	Op til 30 ha***	Op til 30 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner. Se bilag 1.

** For de lysåbne naturtyper er arealerne udpeget ud fra følgende kriterier: Rydning - alle arealer der i kortlægningen er registreret med vedplantedækning over 10 %. Hydrologi - Arealer hvor der i basisanalysen er angivet en uhensigtsmæssig hydrologi. Græsning/høslæt/afbrænding - Som udgangspunkt skal alle lysåbne arealer plejes. Bekæmpelse af invasive arter - alle arealer kortlagt med over 10 % dækning af invasive arter.

*** Det forventes at Life Rigkilde søger at løfte en del af behovet for ny indsats. Det gælder for følgende; Forbedring af hydrologi: 118,8 ha; rydning af opvækst: 38,6 ha; etablering af græsning: 43,7 ha; ny natur: 30 ha rigkær.

**** Indsatsen videreføres fra sidste planperiode da de vedtagende skovhandleplaner gælder i 12 år, dvs. perioden 2010-2021.

***** Det forventes, at der kommer en støtteordning til sammenbinding af naturtyper. Da ordningen endnu ikke kendes i detaljer, skal de angivne antal ha ses som et foreløbigt bud på, hvor stort et areal det vil være muligt at lave en sammenbinding på. Kommunerne vil arbejde på at få kortlagt nærmere, hvor der kan sammenbindes natur, når detaljerne for en støtteordning er kendt.

Kommunerne har ikke nødvendigvis kendskab til alle naturpleje-projekter i Natura 2000 området. Det er derfor muligt, at områder hvor der er igangværende indsats (men hvor der ikke er søgt tilskud) fremgår i tabel 5 som arealer med behov for indsats.

Tabel 6. Behov for forvaltningstiltag for arter udover indsatser for naturtyper*

Forventede forvaltningstiltag og metoder	Skøn over behov:		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Restaurering af vandhuller	-	Ca. 1 stk	Ca. 1 stk
Ny gravning af vandhuller	-	Ca. 7 stk**	Ca. 7 stk

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner. Se bilag 1.

** Det forventes, at der i forbindelse med Life Riggilde forsøges at etableres 6 nye vandhuller.

Ud over de tiltag der er nævnt i tabel 6 er der i denne handleplan ingen specifik indsats for arter, udover indsatsen for naturtyperne og indsatsen på offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner.

Området er med sine fem fuglebeskyttelsesområder en vigtig lokalitet for en lang række af yngle- og trækfugle (se bilag 2). En stor del af de nødvendige tiltag for disse arter vedrører vandstand og vandområder, hvilket skal varetages med vandplanerne, samt store uforstyrrede områder hvilket sikres gennem vildtreservaterne og den generelle drift af Vejlerne. Derudover er en stor del af disse fuglearter afhængige af afgræssede strandenge, hvorfor indsatsen for naturtyperne i væsentlig omfang forventes at bidrage til at sikre egnede levesteder for arterne.

Figur 5: Skestork på Bygholm Vejle. Skestork er på udpegningsgrundlaget for Fuglebeskyttelsesområderne F13. Fotograf: Per Egge Rasmussen

Indsatser fordelt på aktør

I Natura 2000-planens indsatsprogram findes for området følgende retningslinjer:

Generelle retningslinjer:

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.
3. Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter.
4. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.
5. Hydrologiprojekter finansieret via landdistriktsprogrammet, igangsatte Life-projekter og udvidelse/sikring af levesteder fra Natura 2000-planen 2010-15 afsluttes.
6. For skovnaturtyper skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtelsen.
7. Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

Område specifikke retningslinjer:

1. Der sikres sammenhæng mellem forekomster af primært naturtypen rigkær med henblik på at gøre arealet mere robust overfor a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer c) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.
2. Der planlægges genetablering af et stenrev i området. Projektet skal bidrage til mål om opnåelse af gunstig bevaringsstatus for områdets rev, samt dokumentere stenrevs potentielle kvælstofeffekt.
3. Naturstyrelsen gennemfører undersøgelser med henblik på afklaring af, om der er behov for efterfølgende revision af reservatbestemmelserne på baggrund af områdernes udpeging til sikring af levestederne for havdykænder.
4. Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.
5. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne grå/grøn klit, klithede, havtornklit, tør hede og surt overdrev med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
6. Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på naturtyperne strandeng, kalkoverdrev, surt overdrev, kildevæld, elle- og askeskov samt arten damflagermus, ynglefuglene almindelig ryle, dværgmåge, plettet rørvagtel, brushane, sortterne og trækfuglene kortnæbbet gås, lysbuget knortegås, pibesvane, sædgås, grågå, krikand, pomeransfugl, sangsvane, kortnæbbet gås og pibeand, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Det kan både være handleplanmyndighederne og offentlige lodsejere, der skal følge op på disse retningslinjer. Derfor angiver tabel 7 den aftalte opgavefordeling mellem handleplanmyndighederne og de offentlige lodsejere i Natura 2000-området.

Tabel 7 omfatter både private og offentlige arealer (inklusiv de offentlige arealer, hvor lodsejeren selv har udarbejdet drifts- og plejeplan).

Tabel 7. Fordeling af opgaver mellem handleplanmyndighed og offentlige lodsejere

Indsats		Handleplanmyndighed				Offentlig lodsejer	Total
		Vesthimmerland Kommune	Thisted Kommune	Jammerbugt Kommune	Morsø Kommune	Naturstyrelsen	
Ny habitatnatur	<i>Genetablering af stenrev</i>	-	-	-	-	1 stk.	1 stk.
	<i>Ny lysåben natur</i>	Op til 10 ha	Op til 30 ha.	-	-	Op til 22,7 ha	Op til 40 ha
Sammenbinding af naturtyper*		Op til 2 ha	Op til 100,8 ha	Op til 5 ha	-	-	Op til 107,8 ha
Udvidelse af levesteder for arter	<i>Restaurering af vandhuller</i>	Op til 1 stk.	-	-	-	-	Op til 1 stk.
	<i>Ny gravning af vandhuller</i>	Op til 1 stk.	Op til 6 stk.	-	-	-	Op til 7 stk.

* Det forventes, at der kommer en støtteordning til sammenbinding af naturtyper. Da ordningen endnu ikke kendes i detaljer, skal de angivne antal ha ses som et foreløbigt bud på, hvor stort et areal det vil være muligt at lave en sammenbinding på. Kommunerne vil arbejde på at få kortlagt nærmere, hvor der kan sammenbindes natur, når detaljerne for en støtteordning er kendt.

Prioritering af den forventede indsats

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se tabel 5 og 6). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

1. prioritet er at sikre fortsat pleje af de arealer hvor en indsats er påbegyndt i 1. planperiode.
  - Opretholdelse af eksisterende naturplejeaftaler
  - Gennemførelse af igangværende projekter
2. prioritet er at forbedre tilstanden for naturtyper med ugunstig bevaringsstatus ved at skabe større sammenhængende naturarealer med naturpleje.
  - Projekter med mulighed for ekstern finansiering.
  - Projekter hvor der kan skabes store sammenhængende områder
3. prioritet er at bekæmpe invasive arter
  - Projekter hvor lodsejere selv henvender sig med interesse i at gennemføre en plejeindsats.
  - Projekter hvor lodsejere har særligt sårbare naturtyper og arter
  - Projekter med mulighed for ekstern finansiering
4. prioritet er at kontakte private lodsejere for at implementere handleplanen for 2. planperiode og derved sikre eksisterende naturarealer og arter, med fokus på tilstanden i de prioriterede habitatnaturtyper

Figur 6: Strandeng ved Aggersund Nord. Fotograf: Per Egge Rasmussen

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Jammerbugt Kommune, Morsø Kommune, Vesthimmerlands Kommune og Thisted Kommunes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i tabel 5, og i den forbindelse tager kommunerne en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 8 viser kommunernes plan for interessentinddragelse, men der kan ske ændringer, hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 8. Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Kommune
Orientering af Grønne Råd om projektstatus	Kommunerne afholder møder mellem 1 og 3 gange årligt	Hele planperioden	Thisted, Jammerbugt, Morsø og Vesthimmerlands Kommune
Orientering ved Veglernes Lodsejerlav	Oplæg i forbindelse med møde i lavet for at orientere om handleplanen og Natura 2000.	Hele planperioden	Thisted Kommune og Jammerbugt Kommune
Projekter på Aage V. Jensens ejendomme	Afholdelse af møder og koordinering af indsats med Aage V Jensens Naturfond.	Hele planperioden – aftales nærmere løbende.	Thisted kommune og Jammerbugt Kommune.
Projekt Life Riggilde	Der vil i forbindelse med gennemførelse af projektets tiltag blive afholdt borgermøder, udsendt orienteringsbreve, taget direkte lodsejerkontakt mm.	Løbende indtil juli 2020	Thisted Kommune
Naturplejenetværk for Nordvestjylland	Løbende kontakt med netværket i forbindelse med forskellige projekter	Hele planperioden	Thisted Kommune, Jammerbugt Kommune og Morsø Kommune.
Henvendelse til lodsejere med potentiel habitatnatur	Kommunen tager løbende direkte kontakt til berørte lodsejere.	Hele planperioden	Vesthimmerlands Kommune
Naturplejeforening for Jammerbugt Kommune	Samarbejde og erfa-netværk ift. facilitering af naturplejeprojekter og opretholdelse af langsigtet naturpleje.	Hele planperioden	Jammerbugt Kommune
Facilitering af tilskudsordninger	Bidrage med oplysninger og udbredelse af Natura 2000 tilskudsordningerne til lodsejere.	Hele planperioden, dog primært i tilknytning til ansøgningsrunderne.	Thisted, Jammerbugt, Morsø og Vesthimmerlands Kommune

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive, hvornår projekterne fysik bliver udført. Kommunerne vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Samarbejde med Aage V. Jensen Naturfond

Aage V. Jensens Naturfond ejer store dele af Vejlerne og yder i dag en vigtig indsats i forhold til både pleje af naturtyper og levesteder for arter. Fonden overtog arealerne i januar 1993 med hensigt om at bevare og forbedre området naturindhold gennem naturvenlig drift og ved gennemførelse af naturforbedrende aktiviteter i det store område.

Fonden har i 2009 udarbejdet en driftsplan for Vejlerne. I driften af Vejlerne er der bred fokus på naturtyperne og særlig fokus på at tilgodese fuglene. Behovet for plejeindsatsen vurderes hvert år, og året afsluttes med en afrapportering om årets driftserfaringer.

Der arbejdes med afgræsning med forskellige dyretryk og udbindingsperiode, slåning, tromling/fræsning af rørsump, kontrol af vandstand, nedskæring af uønsket opvækst og udlæggelse af "urørt" skov – alt sammen til gavn for ynglende og rastende fuglearter. Endvidere bekoster Aage V. Jensen i samarbejde med DMU, Aarhus Universitet, (nu DCE) en regelmæssig overvågning af Vejlernes vandstande og hensynskrævende fuglearter via konsulentfirmaet ornit.dk.

Kommunerne forventer at arbejde for et fortsat godt samarbejde med Aage V. Jensens Naturfond i forhold til videns udveksling omkring plejetiltag til gavn for de beskyttelseskrævende fugle på udpegningsgrundlaget.

Figur 7: Glombak Kanal med udsigt til Åge V. Jensens naturcenter. Fotograf: Jens Kristian Uhrenholt

Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner

Området består af store arealer i den centrale Limfjord samt Vejlerne og Bulbjerg mod nord. De marine dele består mod syd af Livø Bredning med øerne Blinderøn og Livø. Her findes reservater, hvor en betydelig del af Limfjordens sæler holder til. Livø (ca. 320 ha) rummer næsten alle danske landskabsformer og mange naturtyper er repræsenteret på et beskedent område – stejle kystskrænter, hede, overdrev, mose, nåleskov og løvskov og længst mod øst den lange og smalle odde, Livø Tap. En stor del af løvskoven på Livø er fin gammel naturskov med stilkeke-krat, og stadig med tydelige tegn på en meget lang periode med stævningsdrift. Mod nord er Løgstør Bredning med det store lavvandede område Løgstør grunde, som er gennemskåret af en menneskeskabt sejlrende. Mod nordvest giver det smalle og dybe løb Feggesund forbindelse mod Thisted Bredning. Langs kysten af Himmerland rejser stejle kalkskrænter sig, som rummer fine kalkoverdrev. Mellem Aggersund og Vejlerne findes en dynamisk strandengskyst.

Vejlerne består af ca. 6000 ha vådområde, der er opstået efter en mislykket landindvinding i 1800'tallet. Vejlerne fremstår i dag som brak- og ferskvandsområder med store fersk- og brakvandssøer, vidstrakte enge og vel nok landets største rørskove. Nord for Vejlerne findes kalkknuden Bulbjerg, der rummer landets eneste naturlige fuglefjeld. Omkring Bulbjerg findes et stort, sammenhængende klitlandskab.

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Der sikres sammenhæng mellem forekomster af primært naturtypen rigkær med henblik på at gøre arealet mere robust overfor a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer c) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.
- Der planlægges genetablering af et stenrev i området. Projektet skal bidrage til mål om opnåelse af gunstig bevaringsstatus for områdets rev, samt dokumentere stenrevs potentielle kvælstofeffekt.
- Naturstyrelsen gennemfører undersøgelser med henblik på afklaring af, om der er behov for efterfølgende revision af reservatbestemmelserne på baggrund af områdernes udpegning til sikring af levestederne for havdykænder.
- Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.
- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne grå/grøn klit, klithede, havtornklit, tør hede og surt overdrev med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
- Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på naturtyperne strandeng, kalkoverdrev, surt overdrev, kildevæld, elle- og askeskov samt arten damflagermus, ynglefuglene almindelig ryle, dværgmåge, plettet rørvagtel, brushane, sortterne og trækfuglene kortnæbbet gås, lysbuget knortegås, pibesvane, sædgås, grågås, krikand, pomeransfugl, sangsvane, kortnæbbet gås og pibeand, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
6230	Surt overdrev	74,0
6410	Tidvis våd eng	2,3
7230	Rigkær	1,4
6210	Kalkoverdrev	1,6
2130	Grå/grøn klit	124,5
2140	Klithede	450,9
2190	Klitlavning	32,9
5130	Enekrat	2,9
4030	Tør hede	16,7
1230	Kystklint/klippe	36,4
2170	Grårisklit	11,6
2160	Havtornklit	8,8
2110	Forklit	2,9
I alt		766,9

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i de følgende tabeller.

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	6210	Kalkoverdrev	Naturtypebevarende pleje	1,6
	2140	Klithede	Sikring af naturtypen	31,8
			Naturtypebevarende pleje	380,1
			Forbedring af hydrologi	145,5
	2130	Grå/grøn klit	Sikring af naturtypen	5,1
			Naturtypebevarende pleje	122,3
			Forbedring af hydrologi	38,8
			Naturlig dynamik	0,3
	2170	Grårisklit	Sikring af naturtypen	4,5
			Naturtypebevarende pleje	6,8
	2160	Havtornklit	Sikring af naturtypen	4,9
			Naturtypebevarende pleje	4,2
	2110	Forklit	Naturtypebevarende pleje	2,9
	2190	Klitlavning	Sikring af naturtypen	2,0
			Naturtypebevarende pleje	28,0
			Forbedring af hydrologi	9,7
	1230	Kystklint/klippe	Sikring af naturtypen	35,2
			Naturtypebevarende pleje	1,1
	7230	Rigkær	Sikring af naturtypen	0,3
			Naturtypebevarende pleje	0,3

			Naturlig dynamik	1,2
	4030	Tør hede	Sikring af naturtypen	9,5
			Naturtypebevarende pleje	16,7
			Forbedring af hydrologi	7,2
	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	30,6
			Naturtypebevarende pleje	68,5
			Forbedring af hydrologi	40,6
	6410	Tidvis våd eng	Sikring af naturtypen	0,6
			Naturtypebevarende pleje	0,6
	5130	Enekrat	Sikring af naturtypen	1,9
			Naturtypebevarende pleje	1,9

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)

		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	6210	Kalkoverdrev	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,6
			Rydning af opvækst	Eksisterende	1,6
	2140	Klithede	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	41,0
				Nyt	45,0
			Rydning af opvækst	Eksisterende	408,6
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	51,5
				Nyt	22,6
			Afbrænding	Eksisterende	259,6
			Græsning	Eksisterende	74,0
	2130	Grå/grøn klit	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	2,9
					Nyt
			Rydning af opvækst	Eksisterende	118,9
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	8,7
			Afbrænding	Eksisterende	46,8
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	1,9
			Græsning	Eksisterende	21,6
	2170	Grårisklit	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,9
				Rydning af opvækst	Eksisterende
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	2,2
			Afbrænding	Eksisterende	5,1
	2160	Havtornklit	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	2,9
					Nyt
			Rydning af opvækst	Eksisterende	6,9

			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	1,6
			Afbrænding	Eksisterende	1,1
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,7
			Græsning	Eksisterende	0,8
	2110	Forklit	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,2
			Rydning af opvækst	Eksisterende	1,2
	2190	Klitlavning	Rydning af opvækst	Eksisterende	24,7
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	0,4
			Afbrænding	Eksisterende	11,7
			Græsning	Eksisterende	1,3
	1230	Kystklint/klippe	Rydning af opvækst	Eksisterende	1,1
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	34,2
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	1,1
	7230	Rigkær	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	1,2
			Græsning	Eksisterende	0,3
	4030	Tør hede	Græsning	Eksisterende	16,6
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	0,1
	6230	Surt overdrev	Græsning	Eksisterende	68,2
			Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	Eksisterende	3,0
	6410	Tidvis våd eng	Græsning	Eksisterende	0,6
	5130	Enekrat	Græsning	Eksisterende	1,9

Tabel IV: Planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	6210	Kalkoverdrev	Færdselsregulering ved skiltning	Eksisterende	1,6
			Færdselsregulering ved anlæg/omlægning af sti	Eksisterende	1,6
	2140	Klithede	Rydning af bevoksning	Eksisterende	0,9
				Nyt	32,3
			Ophør med vedligeholdelse af afvanding	Eksisterende	145,5
			Hegning	Eksisterende	57,0
	2130	Grå/grøn klit	Rydning af bevoksning	Nyt	10,8
			Ophør med vedligeholdelse af afvanding	Eksisterende	38,8
			Hegning	Eksisterende	17,5
	2170	Grårisklit	Rydning af bevoksning	Nyt	4,0
	2160	Havtornklit	Rydning af bevoksning	Nyt	1,6
	2190	Klitlavning	Rydning af bevoksning	Nyt	5,4

			Ophør med vedligeholdelse af afvanding	Eksisterende	9,7
	1230	Kystklint/klippe	Færdselsregulering ved skiltning	Eksisterende	1,1
			Færdselsregulering ved anlæg/omlægning af sti	Eksisterende	1,1

I tabel III og IV er der en opdeling i to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "nye plejetiltag": Kategorien omfatter de plejetiltag, der alene gennemføres som led i opfyldelsen af N2000-planerne for 2016-2021.

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget.

Tabel V: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
1318	Damflagermus	Sikring af artens levested	1
A037	Pibesvane	Sikring af artens levested	1
A038	Sangsvane	Sikring af artens levested	1
A039	Skovsædgås	Sikring af artens levested	1
A040	Kortnæbbet Gås	Sikring af artens levested	1
A043	Grågås	Sikring af artens levested	1
A047	Lysbuget Knortegås	Sikring af artens levested	1
A050	Pibeand	Sikring af artens levested	1
A149	Almindelig Ryle	Sikring af artens levested	1
A151	Brushane	Sikring af artens levested	1
A197	Sortterne	Sikring af artens levested	1

Tabel VI: Planlagte artsplejetiltag for arter *udover* plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatstype	Total
1318	Damflagermus	Sikring af opholdssteder i bygninger	1
A037	Pibesvane	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1
		Græsning	1
A038	Sangsvane	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Græsning	1
A039	Skovsædgås	Færdselsregulering ved skiltning	1
A040	Kortnæbbet Gås	Færdselsregulering ved skiltning	1
A043	Grågås	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1
A047	Lysbuget Knortegås	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1
		Græsning	1

A050	Pibeand	Færdselsregulering ved skiltning	1
A149	Almindelig Ryle	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1
		Begrænsning af prædation	1
A197	Sortterne	Færdselsregulering ved skiltning	1
		Begrænsning af prædation	1

I tabel VIII er der en opdeling i to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "nye plejetiltag": Kategorien omfatter de plejetiltag, der alene gennemføres som led i opfyldelsen af N2000-planerne for 2016-2021.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres natur/skovtilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- For arter uden tilstandsvurderingssystem og for deres levesteder er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.
- De kortlagte levesteder for arterne almindelig ryle, brushane, dværgmåge, rørdrum, rørhøg, plettet rørvagtel og sortterne inden for Natura 2000-området bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- De kortlagte levesteder for arten klyde inden for Natura 2000-området bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Hvis området huser en ynglebestand på mere end 260 par klyder er det tillige en indikation på levestedets og omgivelsernes egnethed som yngleområde. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- Af de kortlagte levesteder arten havterne inden for Natura 2000-området bør mindst 75 % enten bringes til, eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Hvis området huser en ynglebestand på mere end 260 par havtner er det tillige en indikation på levestedets og omgivelsernes

egnethed som yngleområde. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.

- De kortlagte levesteder for arterne dværgterne og fjordterne inden for Natura 2000-området bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- Natura 2000-området skal bidrage til at sikre levesteder for en levedygtig bestand på nationalt og/eller internationalt niveau. Tilstanden og det samlede areal af levesteder for arterne grågås, kortnæbbet gås, krikand, pibeand og sangsvane som trækfugle i området sikres eller øges, således at der findes tilstrækkelige egnede raste- og fødesøgningssteder for arterne, så området kan huse en tilbagevendende rastebestand på 10.440 grågæs, 24.290 kortnæbbede gæs, 11.000 krikænder, 8200 pibeænder og 1890 sangsvaner.
- Natura 2000-området, skal bidrage til at sikre levesteder for levedygtige bestande på nationalt og/eller internationalt niveau. Tilstanden og det samlede areal af levestederne for arterne lysbuget korttegås, hvinand, toppet skallesluger, pibesvane, sædgås, blå kærhøg, vandrefalk, trane, pomeransfugl, skestork, fiskeørn, klyde og hjejle som trækfugl i området sikres eller øges, således at der findes egnede raste- og fødesøgningssteder for arterne. Afgørelser i forbindelse med konsekvensvurdering baseres på en konkret vurdering. Der henvises til DCE's notat fra februar 2016: "Tilvejebringelse af måltal for dykænder i seks danske Fuglebeskyttelsesområder", hvor der i dette område er fastsat måltal for hvinand, beregnet til 1700 individer. Notatet kan ses her: www.naturstyrelsen.dk/natura2000/faq

Bilag 2: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område bestående af habitatområde H16 og fuglebeskyttelsesområde F8, F12, F13, F19 og F20.

Tabel 9. Naturtyper på udpegningsgrundlaget

Nr. og navn for habitatnaturtype		Handleplan-myndighed				I alt** (ha)
		Thisted Kommune (ha)	Jammerbugt Kommune (ha)	Morsø Kommune (ha)	Vest- Himmerland Kommune (ha)	
1110	Sandbanke					-
1140	Vadeflade					-
1150	* Lagune					-
1160	Bugt					-
1170	Rev					-
1210	Strandvold med enårige planter			0,05	15,3	15,4
1220	Strandvold med flerårige planter	13,3		7,4	14,8	36
1230	Kystklint/klippe			3,0	21	24
1310	Enårig strandengsvegetation	1,4				1,4
1330	Strandeng	1566	1024	42	625	3257
2110	Forklit	1,2	1,2	2,6		5
2120	Hvid klit					-
2130	* Grå/grøn klit	62	0,5	22	15	99,5
2140	* Klithede	70	0,3		0,2	70,5
2160	Havtornklit	0,7	0,1		4,6	5,4
2170	Grårisklit	1,7	0,03			1,7
2190	Klitlavning	35		1,0		36
2250	* Enebærklit					-
3130	Søbred med småurter	2,7	0,4			3,1
3140	Kransnålalge-sø				3,4	3,4
3150	Næringsrig sø	0,4			0,02	0,4
3160	Brunvandet sø	0,1	0,05			0,2
3260	Vandløb					-
4010	Våd hede	0,2				0,2
4030	Tør hede	7,3		2,1	1,5	11
5130	Enekrat					-
6210	Kalkoverdrev	8,1		5,0	44	57
6230	* Surt overdrev	27	2,4	34	15	78
6410	Tidvis våd eng			13,7	1,7	15,4
7140	Hængesæk	0,5				0,5
7220	* Kildevæld	0,4		0,07	0,7	0,8
7230	Rigkær	58	1,8	7,3		67
9110	Bøg på mor	0,4				0,4
9160	Ege-blandskov					-
9190	Stilkeke-krat					-
91D0	* Skovbevokset	4,1		0,9		5,0

	tørvemose					
91E0	* Elle- og askeskov	1,6		1,1	1,2	3,9
I alt**		1862	1031	142	763	3798

* Angiver særligt priorerede naturtyper

** Omfatter ikke offentlige arealer hvor ejeren gennemføre Natura 2000-planen i egen drifts og plejeplan.

Arter på udpegningsgrundlaget.

1166	Stor vandsalamander
1318	Damflagermus
1355	Odder
1365	Spættet sæl

Fugle på udpegningsgrundlaget.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. F8:

Almindelig ryle (Y)
Havterne (Y)
Klyde (Y)
Kortnæbbet gås (T)
Lysbuget knortegås (T)

(T): Trækfugl, (Y):Ynglefugl.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. F12

Dværgterne (Y)
Hvinand (T)
Kortnæbbet gås (T)
Lysbuget knortegås (T)
Toppet skallesluger (T)

(T): Trækfugl, (Y):Ynglefugl.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. F13

Almindelig ryle (Y)	Pibesvane (T)
Blå kærhøg (T)	Plettet rørvagtel (Y)
Brushane (Y)	Pomeransfugl (T)
Dværgmåge (Y)	Rørdrum (Y)
Fjordterne (Y)	Rørhøg (Y)
Grågås (T)	Sangsvane (T)
Havterne (Y)	Skestork (T)
Hjejle (T)	Sortterne (Y)
Klyde (Y/T)	Sædgås (T)
Kortnæbbet gås (T)	Fiskeørn (T)
Krikand (T)	Trane (Y/T)
Pibeand (T)	Vandrefalk (T)

(T): Trækfugl, (Y):Ynglefugl.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. F19

Kortnæbbet gås (T)
Pibesvane (T)
Pomeransfugl (T)
Sangsvane (T)

(T): Trækfugl, (Y):Ynglefugl.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. F20

Almindelig ryle (Y)	Pibesvane (T)
Blå kærhøg (T)	Plettet rørvagtel (Y)
Brushane (Y)	Rørdrum (Y)
Engsnarre (Y)	Rørhøg (Y)
Fjordterne (Y)	Sangsvane (T)
Grågås (T)	Sortterne (Y)
Havterne (Y)	Sædgås (T)
Hjejle (T)	Vandrefalk (T)
Hvid Stork (Y)	Dværgrmåge (Y)
Kortnæbbet gås (T)	Skestork (T)
Toppet Skallesluger (T)	

(T): Trækfugl, (Y):Ynglefugl.

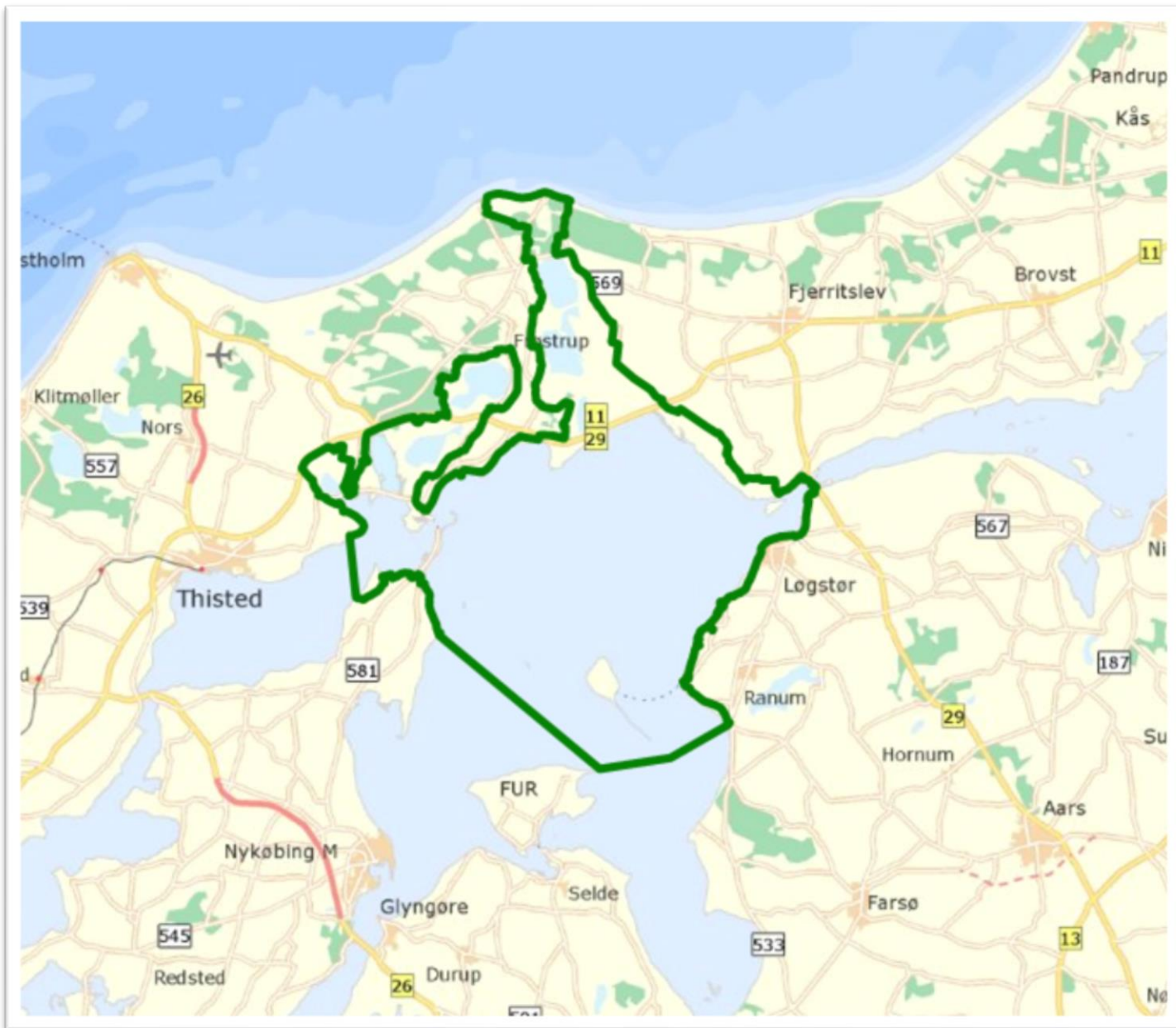
Der er foretaget en kortlægning og tilstandsvurdering af følgende naturtyper i Natura 2000-området:

Tabel 10. Naturtilstand/skovtilstand af kortlagte naturtyper

Naturtype nr.	Naturtype navn	Naturtilstand					I alt* ha
		I	II	III	IV	Ingen tilstand	
1210	Strandvold med enårige planter	9,1	6,6			-	15,7
1220	Strandvold med flerårige planter		26	9,3		-	35,5
1230	Kystklint/klippe		1,3	23		-	24,4
1310	Enårig strandengsvegetation		1,4			-	1,4
1330	Strandeng	1.038	168	1.615	436	-	3257
2110	Forklit	2,3	2,3	0,4		-	5,0
2120	Hvid klit	-	-	-	-	-	-
2130	* Grå/grøn klit	1,3	59	33	5,2	-	99
2140	* Klithede		60	11,2		-	71
2160	Havtornklit		0,7	3,6	1,0	-	5,4
2170	Grårisklit		0,03	1,7		-	1,8
2190	Klitlavning	0,6	29	6,3		-	36
2250	* Enebærklit					-	-
3130	Søbred med småurter					-	-
3140	Kransnålalge-sø		0,4	2,7		-	3,1
3150	Næringsrig sø		3,4	0		-	3,4
3160	Brunvandet sø		0,3	0,04		-	0,4
3260	Vandløb					-	-
4010	Våd hede	0,2				-	0,2
4030	Tør hede			9,4	1,5	-	11
5130	Enekrat		0,02			-	0,02

6210	Kalkoverdrev	2,7	15,4	35	4,6	-	57
6230	* Surt overdrev	15,0	33	27		-	74
6410	Tidvis våd eng		15,3			-	15,3
7140	Hængesæk		0,5			-	0,5
7220	* Kildevæld	0,05	1,1			-	1,1
7230	Rigkær	1,3	55	11,0		-	67
9110	Bøg på mor	0,4				-	0,4
9160	Ege-blandskov					-	-
9190	Stilkege-krat	2,4	1,6			-	4,0
91D0	* Skovbevokset tørvemose		10,7	1,4		-	12,1
91E0	* Elle- og askeskov		4,1			-	4,1
I alt*							3805

* Omfatter ikke offentlige arealer hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egen drifts og plejeplan.

THISTED KOMMUNE